

ELEANOR SHARPSTON
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2008. szeptember 25.¹

1. A Bundesfinanzhof (Németország) által benyújtott előzetes döntéshozatali kérelmek az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. december 18-i 2988/95/EK, Euratom tanácsi rendelet² (a továbbiakban: 2988/95 rendelet vagy rendelet) értelmezésére vonatkoznak. Konkrétan, a rendeletnek az export-visszatérítésként kifizetett összegek visszakövetelésére irányuló olyan eljárásokban alkalmazandó elévülési időt megállapító rendelkezéseire vonatkoznak, amelyekben a visszafizetési kötelezettség valamely szabálytalanság eredményeként merül fel.

2. A kérdést előterjesztő bíróság a 2988/95 rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében szabályozott elévülési idő időbeli és tárgyi hatályát kívánja tisztázni. Különösen azt szeretné tudni, hogy a fenti rendelkezés alkalmazandó-e a rendelet hatálybalépése előtt felmerült esetekben, valamint a szankciónak nem minősülő közigazgatási intézkedések esetében. Iránymutatást kér továbbá a rendelet 3. cikke (3) bekezdésének értelmezését illetően is, amely rendelkezés a rendelet által szabályozott elévülési időtől való, nemzeti jog szerinti eltérésekre vonatkozik.

Jogi háttér

A 2988/95 rendelet

3. A 2988/95 rendelet 1995. december 26-án lépett hatályba, és a közösségi politikák alapján a kedvezményezettek számára történt kifizetésekkel kapcsolatos szabálytalanságok esetére az ellenőrzések, a közigazgatási intézkedések, továbbá a szankciók tekintetében állapít meg általános szabályokat.

4. Az ilyen szabálytalanságok megállapítására ezt megelőzően nem léteztek közösségi jogszabályok. Nem léteztek közös szabályok a szabálytalanságok kivizsgálására vagy felderítésére vonatkozóan sem, illetve olyanok sem, amelyek az ilyen szabálytalanságok eredményeképpen már meghozott, visszafizetésre irányuló közigazgatási intézkedések vagy kirótt közigazgatási szankciók alkalmazását korlátozzák.³

3 – A közös agrárpolitika finanszírozásáról szóló, 1970. április 21-i 729/70/EGK tanácsi rendelet (HL 1970. L 94., 13. o.) 8. cikkének (1) bekezdése kifejezetten előírta a tagállamok számára, hogy győződjenek meg arról, hogy az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap (EMOGA) által finanszírozott ügyletek – beleértve a harmadik országokba irányuló exporttal kapcsolatos visszatérítések – valóban létrejöttek és szabályszerűen kerültek végrehajtásra, hogy a szabálytalanságokat előzzék meg és vizsgálják ki, és hogy a szabálytalanság vagy gondatlanság következtében elvesztett összegeket térítsék vissza. Az ilyen intézkedések tekintetében azonban elévülési időt nem állapított meg.

1 – Eredeti nyelv: angol.
2 – HL 1995. L 312., 1. o.

5. A rendelet harmadik, negyedik és ötödik preambulumbekzdése különösen irányadó. A harmadik preambulumbekzdés szerint a közösségi költségek igazgatására és ellenőrző rendszereire vonatkozó részletek a vonatkozó közösségi politikák alapján különböző részletes rendelkezések tárgyát képezik, a Közösségek pénzügyi érdekeire nézve hátrányos jogszabályokat azonban minden területen fel kell számolni. A negyedik preambulumbekzdés értelmében a Közösségek pénzügyi érdekei ellen irányuló csalásokkal szembeni küzdelem érdekében a közösségi politikák által érintett összes területen egységes jogi keretet kell meghatározni. Az ötödik preambulumbekzdés felidéri, hogy a szabálytalanságokról és az ahhoz kapcsolódó közigazgatási intézkedésekről és szankciókról a jelen rendelettel összhangban az ágazati szabályok rendelkeznek. A rendelet horizontális alkalmazása megfelelően széleskörű ahhoz, hogy az EK-Szerződés 235. cikkén és az Euratom-Szerződés 203. cikkén alapuljon.⁴

6. A rendelet ezt követően több általános szabályt fektet le az ellenőrzések, a közigazgatási intézkedések és a szankciók tekintetében.

7. Az 1. cikk (1) bekezdése értelmében:

„Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelme céljából a közösségi joggal kapcsolatos szabálytalanságok esetére egy keretszabá-

lyozás kialakítására kerül sor az egységes ellenőrzések, a közigazgatási intézkedések, továbbá szankciók tekintetében.”

8. Az 1. cikk (2) bekezdése a következőképpen határozza meg a „szabálytalanság” fogalmát:

„[...] a közösségi jog valamely rendelkezésének egy gazdasági szereplő általi, annak cselekménye vagy mulasztása útján történő megsértése, amelynek eredményeként a Közösségek általános költségvetése vagy a Közösségek által kezelt költségvetések kárt szenvednek vagy szenvednének, akár közvetlenül a Közösségek nevében beszédett saját forrásokból származó bevétel csökkenése vagy kiesése révén, akár indokolatlan kiadási tételek miatt.”

9. A 3. cikk vonatkozó része értelmében:

„(1) Az eljárás elévülési ideje az 1. cikk (1) bekezdésében említett szabálytalanság elkövetését követő négy év. Mindazonáltal az ágazati szabályok^[5] ennél rövidebb, de legalább hároméves időszakot is előírhatnak.

4 – E tekintetben lásd a rendelet tizenkettedik preambulumbekzdését.

5 – A kérdéses időben nem voltak vonatkozó ágazati szabályok.

Folyamatos vagy ismételt szabálytalanságok esetében az elévülési idő azon a napon kezdődik, amikor a szabálytalanság megszűnt. Többéves programok esetében az elévülési idő minden esetben addig tart, amíg a program véglegesen le nem zárult.

(3) A tagállamok fenntartják maguknak a lehetőséget, hogy az (1), illetve (2) bekezdésben előírtnál hosszabb időszakot alkalmazzanak.”

A hatáskörrel rendelkező hatóságnak a szabálytalansággal kapcsolatos bármely vizsgálata vagy eljárása, amelyről az érintett személyt tájékoztatták, megszakítja az elévülést. A megszakadást kiváltó cselekményt követően az elévülés újrakezdődik.

10. A 4. cikk értelmében, ha valamely gazdasági szereplő szabálytalanság útján jogtalanul szerzett előnyt, főszabály szerint (visszafizetési kötelezettség vagy a biztosíték elvesztésének formájában) az előny visszavonására kerül sor. A 4. cikk (4) bekezdése előírja azonban, hogy „[a]z e cikkben előírt intézkedések nem minősülnek szankciónak”.

Az elévülés mindazonáltal legkésőbb az elévülési idő kétszeresének megfelelő időszak utolsó napján bekövetkezik, ha a hatáskörrel rendelkező hatóság ezalatt nem szabott ki szankciót, kivéve, ha a közigazgatási eljárást a 6. cikk (1) bekezdésének megfelelően felfüggesztették.

11. Az 5. cikk ezzel ellentétben a szándékosan elkövetett vagy gondatlanságból okozott szabálytalanságok esetében közigazgatási szankciók alkalmazását írja elő.

(2) A közigazgatási szankciót megállapító határozat végrehajtására nyitva álló időszak három év. Ez az időszak a határozat jogerőssé válásának napján kezdődik.

12. A 6. cikk azon feltételeket határozza meg, hogy a pénzügyi szankciók mely esetekben függeszthetők fel. A 6. cikk (1) bekezdésének utolsó mondata értelmében: „A közigazgatási eljárás felfüggesztése megszakítja a 3. cikkben meghatározott elévülési időt”.

A megszakítás és felfüggesztés eseteire nézve a nemzeti jogszabályok vonatkozó rendelkezései irányadóak.

13. A kérdéses időben a német polgári törvénykönyv (Bürgerliches Gesetzbuch; a továbbiakban: BGB) 195. §-a értelmében a német polgári jog alapján előterjeszhető igények általános elévülési ideje harminc év volt. A 195. §-át 2002. január 1-jei hatállyal módosították. Az általános elévülési időt három évre csökkentették, és ez azóta sem változott.

14. A szabálytalanságok felmerülésekor a német jog a jogtalanul nyújtott pénzügyi előnyök visszafizetésére (mint például a jogtalanul nyújtott export-visszatérítés visszafizetése), vagy általánosabban, a jogtalanul nyújtott közigazgatási előnyök visszafizetésére irányuló eljárások tekintetében nem írt elő különös elévülési időt. Mind a közigazgatási szervek, mind a bíróságok a BGB 195. §-át alkalmazták megfelelően.⁶

6 – Előzetes döntéshozatali kérelmében a nemzeti bíróság kifejezetten így fogalmazott: „In Deutschland bestand in dem hier in Betracht zu ziehenden Zeitraum keine Vorschrift, welche die Verjährung eines Anspruchs auf Rückforderung zu Unrecht gewährter Ausfuhrerstattung oder – allgemeiner – zu Unrecht gewährter verwaltungsrechtlicher Vergünstigungen speziell regelte. Von der Verwaltung und der Rechtsprechung wurde insofern vielmehr das Bürgerliche Gesetzbuch (BGB) entsprechend angewandt [...]”.

15. 1993-ban három társaság⁷ Jordániába exportált marhahússzállítmányok tekintetében exportelőleg-visszatérítésre vonatkozó kérelmeket nyújtott be. A kérelmeket a Hauptzollamt⁸ jóváhagyta.

16. 1998-ban a Hauptzollamt vizsgálatokat folytatott le. Ennek eredményeképpen megállapítást nyert, hogy a szóban forgó marhahúst valójában újraexportálták Jordániából Irakba. A Hauptzollamt ezért arra való hivatkozással, hogy az export-visszatérítésként nyújtott összegeket szabálytalan kérelmek alapján jogtalanul fizették ki, elrendelte, hogy a három társaság ezen összegeket térítse vissza.⁹

7 – Josef Voding Schlacht, Kühl- und Zerlegebetrieb GmbH & Co (a továbbiakban: Josef Voding; C-278/07. sz. ügy), Vion Trading GmbH (a továbbiakban: Vion; C-279/07. sz. ügy) és Ze Fu Fleischhandel GmbH (a továbbiakban: Ze Fu; C-280/07. sz. ügy). Eredetileg mindhárman felperesek voltak a Finanzgericht Hamburg előtti eljárásban, a jelenlegi, a kérdést előterjesztő bíróság előtti eljárásban pedig alperesek.

8 – A kérdést előterjesztő bíróság előtti eljárás felperese.

9 – 1999. szeptember 23-i (Josef Vodingra vonatkozó) és 1999. október 13-i (Vion és Ze Fura vonatkozó) határozataival.

17. A társaságok a Hauptzollamt határozata ellen kereseteket nyújtottak be a Finanzgericht Hamburghoz. A Finanzgericht 2005. május 4-i ítéletével a kereseteknek helyt adott. Megállapította, hogy a 2988/95 rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében meghatározott elévülési idő eltelt; következésképpen a Hauptzollamt kérelme elévült.

intézkedések tekintetében, mint amilyen a szabálytalanság elkövetése következtében nyújtott export-visszatérítés visszakövetelése?

Az e kérdésekre adandó igenlő válasz esetén:

18. A Hauptzollamt fellebbezést nyújtott be a Bundesfinanzhofhoz, amely az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. december 18-i 2988/95 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének első mondata szerinti elévülési idő irányadó-e abban az esetben is, ha a szabálytalanságot a 2988/95 rendelet hatálybalépését megelőzően követték el, vagy az a hatálybalépést megelőzően szűnt meg?

3) A 2988/95 rendelet 3. cikke (3) bekezdésének megfelelően alkalmazhat-e valamely tagállam hosszabb elévülési időt abban az esetben is, ha a hosszabb elévülési időt a tagállam joga már az említett rendelet elfogadását megelőzően is előírta? Alkalmazható-e ilyen hosszabb elévülési idő abban az esetben is, ha azt nem az export-visszatérítés visszafizetésére vagy általában a közigazgatási intézkedésekre vonatkozó különös rendelkezés, hanem az érintett tagállam valamely általános, a különös rendelkezésekben nem szabályozott összes egyéb elévülési esetre vonatkozó rendelkezése (általános rendelkezés) írta elő?”

2) Az ott szabályozott elévülési idő irányadó-e egyáltalán olyan közigazgatási

19. Írásbeli észrevételeket Josef Vosding, Vion és Ze Fu, a cseh kormány és a Bizottság terjesztett elő.

20. A 2008. április 17-i tárgyaláson az írásbeli észrevételeket előterjesztő felek (a cseh kormány kivételével), továbbá a francia kormány vett részt, és tett szóbeli észrevételeket.

hozatalra utaló végzésben közölt tényállás alapulvételével dönt.¹⁰

Értékelés

Előzetes megjegyzés

21. A nemzeti bíróság előtt mindhárom társaság azzal érvelt, hogy a Hauptzollamt nem bizonyította a szabálytalanságok tényleges megtörténtét. Ezt az érvet a jelen eljárásban is megismételték.

22. Az EK 234. cikk a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul. A ténybeli kérdések a nemzeti bíróságok hatáskörébe tartoznak, a Bíróság feladata pedig az, hogy iránymutatást nyújtson a közösségi jog értelmezéséhez. A Bíróság ezért az előzetes döntéshozatal iránti eljárásban hozott ítéletének meghozatalánál a nemzeti bíróság által az előzetes döntés-

Az első kérdésről

23. Az első kérdés a 2988/95 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének időbeli hatályára vonatkozik. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy ez a cikk alkalmazható-e abban az esetben, ha a szabálytalanságot a 2988/95 rendelet hatálybalépését megelőzően követték el, vagy az a hatálybalépését megelőzően szűnt meg.¹¹

24. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint „az eljárási szabályokat általában a hatálybalépésükkor folyamatban lévő jogvitákra is alkalmazni kell, ellentétben az anyagi jogi szabályokkal, amelyeket általában úgy értelmeznek, mint amelyek a hatálybalépésük előtt keletkezett helyzetekre nem vonatkoznak”¹².

10 – Legújabban lásd a Bíróság C-491/06. sz. Danske Svineproducenter ügyben 2008. május 8-án hozott ítéletének (EBHT 2008., I-3339. o.) 23. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

11 – Habár a szabálytalanság felmerülésének pontos ideje tekintetében van némi kétség, a kérdést előterjesztő bíróság feltételezi, hogy a kérelemmel kapcsolatban szabálytalanság a rendelet 1995. évi hatálybalépését megelőzően, 1993-ban történt. Én is hasonlóképpen teszek.

12 – Lásd a Bíróság C-201/04. sz. Molenbergnatie-ügyben 2006. február 23-án hozott ítéletének (EBHT 2006., I-2049. o.) 31. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

25. Az anyagi jogi szabályok kivételesen visszaható hatállyal is alkalmazhatóak. A visszaható hatályú alkalmazás azonban csak abban az esetben lehetséges, ha a jogszabályok szövegéből, céljából és rendszertani elhelyezkedéséből az ilyen értelmezés világosan következik. Az anyagi jogi szabályok visszaható hatályú alkalmazása során a jogbiztonságot és a bizalomvédelmet is tiszteletben kell tartani.¹³

26. Annak megítélése során tehát, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a 3. cikk (1) bekezdését alkalmazhatja-e visszaható hatállyal, az első lépés annak meghatározása, hogy ezen cikk eljárási vagy anyagi jogi jellegű-e.

27. A Vonk Dairy Products ügyben¹⁴ a Bíróságnak nem kellett kifejezetten megvizsgálnia, hogy a 2988/95 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése visszaható hatállyal alkalmazandó eljárási szabály-e. Az ítélet abból indul ki, hogy a 3. cikk (1) bekezdése eljárási szabály, ezáltal alkalmazandó, és a megfelelő elévülési idő az abban szabályozottak szerint alakul.¹⁵ Mivel az eljárásra nyilvánvalóan a 2988/95 rendelet vonatkozott, és abban az ügyben

a tényleges kérdés az volt, hogy az exportőr magatartása „folyamatos vagy ismételt szabálytalanságot” valósított-e meg, annak részletes elemzésére nem volt szükség, hogy a 3. cikk (1) bekezdése tisztán eljárási szabálynak minősül-e.¹⁶

28. A Bundesfinanzhof előzetes döntéshozatalra utaló végzésében több párhuzamot von a 2988/95 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése és a Molenbergnatie-ügy¹⁷ tárgyát képező Közösségi Vámkódex 221. cikkének (3) bekezdése között.

29. A fenti cikk értelmében „A vámtartozás keletkezésétől számított 3 év lejártá után az adóssal már nem lehet közölni a tartozás összegét. Ha azonban a vámhatóság büntető-eljárás alapjául szolgáló cselekmény keletkezésében nem tudta megállapítani a jogszabály alapján fizetendő vámtartozás pontos összegét, a hároméves határidő lejártá után is lehet azt közölni, ha a hatályos rendelkezések azt lehetővé teszik”.

13 – A Bíróság 212/80–217/80. sz., SRL Salumi és társai egyesített ügyekben 1981. november 12-én hozott ítéletének (EBHT 1981., 2735. o.) 9. és 10. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

14 – C-279/05. sz. ügy (EBHT 2007., I-239. o.).

15 – Lásd az ítélet 40–44. pontját különösen a 42. pontot, valamint a főtanácsnoki indítvány 68. és 79. pontját.

16 – A Vonk-ügyben hozott ítélet 26. pontja rögzíti, hogy az utolsó érintett export ügyletet 1994. szeptember 28-án bonyolították le. Az elévülési időt két alkalommal szakította meg a 3. cikk (1) bekezdésének harmadik albekezdésében körülírt adminisztratív intézkedés. Az export-visszatérítés visszafizetését követelő határozat 2001. április 18-án kelt. Így az eljárásra okot adó események a rendelet 1995-ös hatálybalépése előtt merültek fel, de a megtámadott közigazgatási intézkedést később hozták. A rendeletet így egyszerűen nem alkalmazták a hatálybalépésekor „folyamatban lévő” eljárásra.

17 – Hivatkozás a 12. lábjegyzetben.

30. Észrevételeikben J. Vosding és Ze Fu a Bundesfinanzhof által levont következtetésekből indulnak ki, és (a Molenbergnatie-ügyben hozott ítélet analógia útján történő alkalmazásával) feltételezik, hogy ez a szabály anyagi jogi jellegű. Ezzel ellentétben Vion, Franciaország és a Bizottság azon a véleményen van, hogy a fenti szabály eljárási jogi jellegű.¹⁸

31. A Molenbergnatie-ügyben a Bíróság kimondta, hogy a 221. cikk (3) bekezdése egyrészt „megakadályozza [a] hatóságokat abban, hogy a szóban forgó vámtartozást beszédjék”, de a fenti bekezdés ugyanakkor „magát a vámtartozást szabályozó rendelkezés”¹⁹ is egyben. A Bíróság később egyértelmű kapcsolatot vont az elévülési idő eltelte és a tartozás létezése között, és megállapította, hogy az elévülési idő elteltekor a „vámtartozás elévül, és így megszűnik”²⁰. Következésképpen a 221. cikk (3) bekezdését az anyagi jogi szabályok közé sorolta.

32. A fenti érvelés minden tisztelet mellett sem helytálló. Az elévülési idő eltelte, csupán azáltal, hogy a hitelezőt megakadályozza a tartozás beszedésében, sem magát a tartozást, sem annak hatásait nem szünteti meg. A tartozást, általánosságban, annak a hitelező általi elengedése, vagy a tartozás összegének

adós általi visszafizetése szünteti meg. Az elévülési idő eltelte nem felel meg a fentiek egyikének sem. Az elévülési idő, ahogyan Jacobs főtanácsnok a Molenbergnatie-ügyben érvelt, inkább a perjog területére tartozik.²¹ Így Jacobs főtanácsnok felfogását osztom, miszerint, legalábbis általában, az elévülési idő eltelte automatikusan nem „szünteti meg” a jogi alapkötelezettséget, ami egyébként érvényesíthető lenne.

33. A rendelet 3. cikke (1) bekezdésének szövegében semmi sem utal arra, miszerint az eljárás érdemére a 3. cikk (1) bekezdése vonatkozna, vagy legalábbis hatást gyakorolna.²² Ez egy tiszta és egyszerű elévülési rendelkezés. A szerkezete is klasszikus.

34. Nyilvánvaló, hogy a hatósági vizsgálat tárgya annak megállapítása lesz, hogy valójában történt-e szabálytalanság, és a vizsgálat eredménye közvetlen hatást gyakorol az arra vonatkozó határozatokra, hogy a) kellett volna-e egyáltalán export-visszatérítést nyújtani

18 – A cseh kormány azzal érvel, hogy a visszaható hatály kérdését nem szükséges megvitatni, mivel a rendelkezés egy folyamatosan hatást gyakorló helyzet jövőjére vonatkozik. Mivel azonban ez a helyzet a rendelet előtt merült fel, úgy tűnik számomra, hogy a visszaható hatály kérdése érvényes.

19 – Az ítélet 39. pontja.

20 – Az ítélet 41. pontja.

21 – Jacobs főtanácsnok a 221. cikk (3) bekezdését az „elévülési időt szabályozó rendelkezésnek” tekintette, azaz az elévülési idő eltelte nem gyakorol hatást magának a tartozásnak a létezésére (lásd a Molenbergnatie-ügyre vonatkozó indítvány 40. pontját).

22 – E tekintetben a rendelet 3. cikkének (1) bekezdése esetleg szembeállítható a Molenbergnatie-ügy tárgyat képező Vámkódex 221. cikkének (3) bekezdésével. Ez utóbbi abban az esetben megengedi, hogy az adóssal az elévülési idő eltelte követően közöljék a tartozást, ha a vámhatóság büntetőeljárás alapjául szolgáló cselekmény következtében *nem tudta megállapítani a jogszabály alapján fizetendő vámtartozás pontos összegét* (kiemelés tőlem) – a rendelet 3. cikkének (1) bekezdéséből ez azonban hiányzik.

tani, b) ha igen, milyen összegben, c) volt-e túlfizetés (összehasonlítva ezt az összeget a már kifizetett export-visszatérítéssel) és d) ha igen, a hatóságoknak milyen összeget kell visszakövetelni a jogosulttól. Ezek a szempontok azonban nem vezethetnek arra a következtetésre, hogy a rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében foglalt rendelkezés anyagi jogi jellegű.

35. Nézetem szerint a rendelet 3. cikkének (1) bekezdése tisztán eljárási szabály. A Bíróság általam már hivatkozott állandó ítélkezési gyakorlata szerint²³ ezért a hatálybalépésekor folyamatban lévő valamennyi eljárásra vonatkozik.

36. Ha a Bíróság mindenesetre azt állapítaná meg, hogy a 3. cikk (1) bekezdését helyesen anyagi jogi szabályként kell értelmezni, azt is meg kell vizsgálni, hogy a 3. cikk (1) bekezdése megfelel-e a Salumi-ügyben lefektetett feltételeknek,²⁴ és így alkalmazható-e visszaható hatállyal. Ezek a feltételek, röviden, hogy a visszaható hatály a jogszabályok szövegéből, céljából és rendszertani elhelyezkedéséből világosan következik, és tiszteletben tartja a jogbiztonságot és a bizalomvédelmet.

37. Pontosán azért, mivel az első két Salumi-feltétel olyan intézkedésre vonatkozhat, amely egyértelmű anyagi jogi hatásokkal rendelkezik (ami azonban a vitatott jogszabályról nem mondható el), nehéz elképzelni, hogy a jelen ügy ezeknek hogyan felelhet meg. A 3. cikk (1) bekezdése első albekezdésének nyilvánvaló olvasata szerint, együttesen értelmezve az 1. cikk (1) bekezdésének széles fogalom-meghatározásaival, az a rendelet hatálya alá tartozó minden esetben alkalmazandó. E feltételezés elvetéséhez egyértelműen ellentétes értelmű szövegre lenne szükség. Ilyen azonban nincs. Ez viszont önmagában nem elegendő annak bizonyítására, hogy a jogalkotó egyértelmű szándéka a 3. cikk (1) bekezdésének visszaható hatályú alkalmazására irányult.

38. A rendelet célja a Közösség pénzügyi érdekeinek védelme, és a közösségi joggal kapcsolatos szabálytalanságok esetére egy keretszabályozás kialakítása az egységes ellenőrzések, a közigazgatási intézkedések, továbbá szankciók tekintetében. Az ilyen keretszabályozás magában foglalja a jogtalanul kifizetett összegek visszafizetésére vonatkozó elévülési időket is, azonban időbeli alkalmazásukra nem derít fényt.

39. A célkitűzések és a keretszabályozás tekintetében a rendelet „egységes jogi keret”²⁵ vezet be, kifejtve szükségességének és megfelelőségének okát.²⁶ Míg az egységes

23 – Lásd a fenti 12. lábjegyzetet.

24 – Az ítélet 9. és 10. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, a fenti 25. pontban kifejtettek szerint.

25 – Negyedik preambulumbekzdés.

26 – Harmadik és negyedik preambulumbekzdés.

elévülési idő visszaható hatályú alkalmazása e célkitűzéseket nem hiúsítja meg, és a rendelet általános szerkezetét sem ássa alá, nehéz azonban a visszaható hatályú alkalmazás jóváhagyását ezen elemekbe beleolvasni.

40. Végül a 3. cikk (1) bekezdésének visszaható hatályú alkalmazása a jelen ügyben rövidebb elévülési időt eredményezne a nemzeti jog szerint egyébként alkalmazandónál. Ez az érintett társaságok előnyére szolgál, tiszteletben tartva a bizalomvédelmet.²⁷ Az már kevésbé egyértelmű, hogy a jogbiztonsághoz fűződő általános érdekeket ez az értelmezés szolgálja-e.

41. Ennélfogva álláspontom szerint, ha a rendelet 3. cikkének (1) bekezdése (*quod non*) anyagi jogi rendelkezés volna, nem felelne meg a Salumi-kritériumoknak. E megállapítást követően arra a következtetésre jutottam, hogy mivel a 2988/95 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének első mondatában meghatározott elévülési idő nem anyagi, hanem eljárási jogi jellegű, ezért az elévülési idő abban az esetben is alkalmazandó, ha a szóban forgó szabálytalanságot a rendelet hatálybalépése előtt követték el, vagy az a hatálybalépése előtt szűnt meg.

A második kérdésről

42. A második kérdés a 2988/95 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének tárgyi hatályára vonatkozik. A kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné tudni, hogy irányadó-e az elévülési idő a szabálytalanság felfedését követően a nemzeti hatóságok által tett valamennyi, visszafizetésre irányuló intézkedés tekintetében.²⁸

43. A Handlbauer-ügyben²⁹ hozott ítéletében a Bíróság kimondta, hogy a 3. cikk (1) bekezdése ugyanúgy alkalmazandó a rendelet 4. cikkében, mint az 5. cikkében említett szabálytalanságokra. A Bíróság megjegyezte, hogy az 1. cikk (1) bekezdése „keretszabályozást” vezet be, és a „szabálytalanság” 1. cikk (2) bekezdésében szereplő széleskörű meghatározása „ugyanúgy vonatkozik a szándékosan és gondatlanul okozott szabálytalanságokra, amelyek [...] közigazgatási szankcióval sújthatók,[³⁰] mint azokra a szabálytalanságokra, amelyek [...] kizárólag a jogosulatlanul igénybevetett előny visszavonását vonják maguk után.”^[31] A Bíróság így nem tett különbséget a szabálytalanságok két csoportja között.³²

44. Írásbeli észrevételeiben a Bizottság az állítása szerint a Handlbauer-ügyben hozott ítélet következtében előállt több problémára is

27 – A társaságoknak jogos elvárásuk lehetett arra nézve, hogy az elévülési időt nem hosszabbítják meg – itt természetesen jelentős mértékben csökkentették a nemzeti jogban korábban alkalmazandóhoz képest.

28 – Azzal szemben, hogy csak a szankció összegére vonatkozó intézkedések tekintetében irányadó.

29 – C-278/02. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 2004., I-6171. o.).

30 – Azaz az 5. cikk szerinti szabálytalanságok.

31 – Azaz a 4. cikk szerinti szabálytalanságok.

32 – Lásd az ítélet 32–34. pontját.

felhívta a Bíróság figyelmét. Ezen aggodalmait a tárgyaláson is megismételte. A Bizottság különösen azt állítja, hogy veszélyeztetné a Közösség költségvetését, ha az elévülési idő a nem büntető jellegű közigazgatási szankciókra is kiterjedne.

45. A Bizottság érvelése szerint az elévülési idő azáltal, hogy korlátozza azt az időszakot, amelyen belül a társaságok a szabálytalanságokért megbüntethetők, az érintett társaságok előnyére szolgál, ami a szankciót kiszabó intézkedések esetében teljes mértékben helyénvaló. A Közösség pénzügyi érdekei azonban megkívánják, hogy a kevésbé szigorú szankciók ily módon ne kerüljenek korlátozásra. A Bizottság ezért éles különbséget tesz a szándékosan vagy gondatlanul okozott szabálytalanság és az exportőr által önhibáján kívül okozott szabálytalanság következményei között.

46. Az 5. cikkben meghatározott szankciók közigazgatási szankciók. A 4. cikkben meghatározott, visszafizetésre irányuló közigazgatási intézkedésektől jellegükben és az összeg kiszámításának módjában különböznek. Azonban egyik sem merül fel ok nélkül. Mindkettőt valamely szabálytalanság elkövetése váltja ki, és azzal áll szoros kapcsolatban.

47. Főszabály szerint minden szabálytalanság a jogtalanul megszerzett előny elvonását (azaz a kifizetett összegek visszafizetését) vonja maga után.³³ A szabálytalanság szándékos vagy gondatlan elkövetése esetén közigazgatási szankció szabható ki. A Bizottság érvelése ahhoz az ellentmondásos eredményhez vezet, hogy az elévülési idő a szándékos vagy gondatlan szabálytalanságot elkövető exportőrök előnyére szolgál, míg a kevésbé hibázathatóak nem részesülhetnek benne.

48. A Bizottság szerint az elévülési időre – mind a visszafizetésre irányuló közigazgatási intézkedések, mind a visszafizetésre irányuló azon intézkedések esetében, amelyeket nem valamely szabálytalanság váltott ki³⁴ – a nemzeti jog irányadó. A rendelet előkészítő munkálataira hivatkozik, állítva, hogy a tagállamok többsége az elévülési idő alkalmazását a közigazgatási szankciókra kívánta korlátozni. A jogszabályi értelmezés során az előkészítő munkálatok azonban csak kiegészítő eszközként szolgálnak. Önmagukban nem használhatók fel a jogszabály egyértelmű szövegének megcáfolására.³⁵ A rendelet elfogadott szövege nem ezt az értelmezést foglalja magában; és a Bíróság a Handbauer-ügyben már elvetette a Bizottság által követett álláspontot (amely nézeteit részletesen a fenti ügyben fejté ki). A Bíróság

³³ – A 4. cikk (1) bekezdése.

³⁴ – Például, amikor az érintett közigazgatási hatóság a jogosult részére tévesen fizetett ki export-visszatérítést, és azt visszaköveteli. Ez a kérdés merült fel a jelenleg folyamatban lévő C-281/07. sz. Bayerische Hypotheken ügyben.

³⁵ – Lásd Tizzano főtanácsnok C-133/00. sz. Bowden-ügyre (EBHT 2001., I-7031. o.) vonatkozó, 2007. május 8-án ismertetett indítványának 30. pontját.

értelmezését a főtanácsnok indítványa³⁶ szerint alakította ki, de az Elsőfokú Bíróság nemrégiben a T-125/01. sz. Peix-ügyben³⁷ is ugyanezt a megközelítést követte.

49. Hozzáteszem, a Bizottság okfejtése az export-visszatérítés visszafizetését egyesíteni látszik a nem szándékosan vagy gondatlanul elkövetett szabálytalanságok, illetve a hatáskörrel rendelkező hatóságok által jogtalanul kifizetett olyan export-visszatérítések esetében, amikor semmiféle szabálytalanság nem merült fel. Az előbbire egyértelműen a 2988/95 rendelet vonatkozik.³⁸ Az utóbbira – szintén egyértelműen – nem.³⁹

50. A 3. cikk (1) bekezdése tárgyi hatályának szűk értelmezését a rendelet szövege sem támasztja alá.

51. A Bizottság először azzal érvel, hogy a 3. cikk (1) bekezdésének hatályát az „eljárás” kifejezés terjedelme alapján kellene meghatározni, és az „eljárás” kifejezést úgy kell értelmezni, hogy az a „közigazgatási szankciót eredményező eljárásokat” jelenti. Állás-

pontom szerint azonban a 3. cikk (1) bekezdésének jellemzőit a „szabálytalanság” kifejezés terjedelme határozza meg. Ezt az 1. cikk (2) bekezdése úgy határozza meg, hogy az a „közösségi jog *valamely* rendelkezésének egy gazdasági szereplő általi, annak cselekménye vagy mulasztása útján történő megsértése, amelynek eredményeként a Közösségek általános költségvetése [...] kárt szenvedne[k] vagy szenvednéne[k]”.⁴⁰

52. A visszafizetésre irányuló eljárás csak valamely szabálytalanság elkövetése esetén merül fel. A Közösség költségvetése mind az enyhébb, mind a súlyosabb szabálytalanságok következtében kárt szenvedhet, ahogyan azt az 1. cikk (2) bekezdésében meghatározott „szabálytalanság” kifejezés széleskörű meghatározása is mutatja.⁴¹ A 3. cikk (1) bekezdése ezért a bármilyen típusú szabálytalanság eredményeképpen kifizetett jogtalan előny visszafizetésére irányuló valamennyi eljárásra vonatkozik.

53. A Bizottság álláspontja továbbá figyelmen kívül hagyja az 1. cikk (1) bekezdésének – amelyre a 3. cikk (1) bekezdése vonatkozik – egyértelmű szövegét, amely kimondja, hogy a rendelet keretszabályozást alakít ki, többek között a „közigazgatási intézkedések, továbbá szankciók tekintetében”.

36 – Lásd az indítvány 39–53. pontját, különösen az 52. pontot.

37 – Az Elsőfokú Bíróság T-125/01. sz., José Marti Peix kontra Bizottság ügyben 2003. március 13-án hozott ítélete (EBHT 2003., II-865. o.). Az ügyre vonatkozó fellebbezés más jogkérdést érintett.

38 – Lásd az 1. cikk (2) bekezdését és a 4. cikket.

39 – Lásd a 34. lábjegyzetben hivatkozott Bayerische Hypotheken ügyre vonatkozó indítványomat, amely az exportőr részére a Hauptzollamt hibájából tévesen nyújtott export-visszatérítés visszafizetésére irányul, és ahol szabálytalanság nem merült fel.

40 – Kiemelés tőlem.

41 – Lásd a fenti 29. lábjegyzetben hivatkozott Handlbauer-ügyben hozott ítélet 32. és 33. pontját, valamint a rendelet harmadik, negyedik és ötödik preambulumbekkezdését. A Bíróságnak a 14. lábjegyzetben hivatkozott Vonk-ügyben hozott döntése szintén azon a feltételezésen alapszik, hogy a 3. cikk (1) bekezdésében meghatározott elévülési idő valamennyi eljárásra, nemcsak a közigazgatási szankciót eredményező eljárásokra vonatkozik.

54. Másodszer a Bizottság azzal érvel, hogy a 3. cikk (1) bekezdése negyedik albekezdésének szövege bizonyítja, hogy a teljes 3. cikk (1) bekezdése kizárólag a közigazgatási szankciók kiszabását eredményező szabálytalanságokra vonatkozik.⁴²

55. Úgy tűnik számomra, hogy a 3. cikk (1) bekezdésének szövege, teljes olvasatban, az elévülés általános rendszerét fekteti le. Az általános elévülési idő négy év (a 3. cikk (1) bekezdésének első albekezdése). A folyamatos vagy ismételt szabálytalanságok különös problémáit a 3. cikk (1) bekezdésének második albekezdése érinti. A hatáskörrel rendelkező hatóság bármely vizsgálata vagy eljárása megszakítja az elévülést (a 3. cikk (1) bekezdésének harmadik albekezdése). A 3. cikk (1) bekezdésének negyedik albekezdése általános szabályt határoz meg, amely alapján az elévülés általában nyolc év elteltével következik be (beleértve a 3. cikk (1) bekezdésének harmadik albekezdése szerinti esetleges megszakadást is). E szabály alól mindössze két kivétel van: a) ha a hatáskörrel rendelkező hatóság szankciót szabott ki (az 5. cikk szerint), vagy b) ha a közigazgatási eljárást a 6. cikk (1) bekezdésének megfelelően felfüggesztették. Az első esetben a 3. cikk (2) bekezdése hároméves időszakot állapít meg a közigazgatási szankciót megállapító határozat végrehajtására. A második esetben a 6. cikk részletes különös rendelkezései irányadóak. Az elévülésre vonatkozó szabályok ezen olvasata számomra koherensnek tűnik. Ezzel ellentétben a 3. cikk (1) bekezdése negyedik albekezdésének Bizottság által javasolt értelmezése eltorzítja az első három albekezdés természetes jelentését.

56. Ahogyan azt fent már jeleztem, úgy vélem, hogy a rendelet jelenlegi szövegére, torzulás nélkül, nem húzható rá a Bizottság által neki tulajdonított jelentés. Ha a Bizottság helyesen állítja, hogy a jogalkotó szándéka szerint az elévülési idő kizárólag az adminisztratív szankciók esetében alkalmazandó, helyénvaló lenne, ha a Bizottság a Bíróság Handlbauer-ügyben hozott ítéletének felülvizsgálatára irányuló kérelme helyett inkább a Tanács számára értelmező-módosító indítványt nyújtana be.

57. Harmadszor, a 3. cikk (1) bekezdése a rendelet „általános elvek” címet viselő részében található. Hatálya, elvileg, széleskörűen értelmezendő.

58. Negyedszer, a 3. cikk (1) bekezdését a közigazgatási jog keretében kellene vizsgálni. Itt a Bizottság kiemeli, hogy az elévülési idő a közigazgatási szankciók esetében a szabálytalanság felmerülésének időpontjától, míg a jogtalanul szerzett előny esetében az előny nyújtásának időpontjától kezdődik. Majd a Bizottság azzal a feltételezéssel folytatja, hogy ez utóbbi mindig megelőzi az előbbit. Ennek alapján a Bizottság megállapítja, hogy az elévülési idő kezdő időpontjainak különbözősége miatt a szabálytalanságot (akár a visszafizetésre irányuló közigaz-

42 – Ez a szövegezés a kérdést előterjesztő bíróságnak is gondot okozott.

gatási intézkedést, akár közigazgatási szankciót eredményező) elkövető exportőr a Handlbauer-ügyben hozott ítélet értelmében előnyösebb bánásmódban részesül, mint a szabálytalanságot el nem követő exportőr.

61. Mivel az első két kérdésre általam javasolt válaszok igenlőek, megvizsgálom a harmadik kérdést.

A harmadik kérdéstről

59. A Bizottság előfeltevése azonban nem helytálló. Az előnyt nem feltétlenül a szabálytalanság felmerülése előtt nyújtják. Ha például a szabálytalanság a kérelmen feltüntetett téves információból ered, a két esemény sorrendje fordított. Hogy az exportőr valamely egyedi esetben a nemzeti jog vagy a rendelet szerint jár-e jobban, e két esemény időzítésétől, valamint attól függ, hogy a nemzeti jog a rendelet által előírtnál hosszabb vagy rövidebb elévülési időt állapít-e meg. Ez azonban nem ad alapos okot a Handlbauer-ügyben hozott ítélet felülvizsgálatára.

62. A kérdést előterjesztő bíróság harmadik kérdése a tagállamok 3. cikk (1) bekezdésétől való eltérése esetére vonatkozó, a 3. cikk (3) bekezdése szerinti alkalmazási körének tisztázására irányul.

63. Ennek a kérdésnek két eleme van. Először, a nemzeti jognak az eltérés érdekében hozott kérdéses rendelkezését a 2988/95 rendelet hatálybalépése után kell-e törvénybe iktatni? Másodszer, a jogszabálynak mennyire kell különös jellegűnek lennie?

60. Következtetésem szerint a 3. cikk (1) bekezdésében szabályozott elévülési idő főszabály szerint irányadó az olyan közigazgatási intézkedések tekintetében, mint például egy szabálytalanság elkövetése következtében nyújtott export-visszatérítés visszafizetése és a közigazgatási szankciók.

Időzítés

64. A 3. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a tagállamok „fenntartják” maguknak a lehe-

tőséget a hosszabb elévülési időszak alkalmazására.⁴³ A „fenntartják” szó – álláspontom szerint elég egyértelműen – jelzi, hogy a 2988/95 rendelet hatálybalépése előtt már létezett nemzeti jogszabályt nem kell hatályon kívül helyezni. E jogszabályokra vonatkozik az eltérés. A tagállamok hosszabb elévülési időt megállapító jogszabályokat is bevezethetnek, mivel ez a joguk az eltérés alapján fennmarad. Nem vezethetnek be azonban rövidebb elévülési időt. Ez az értelmezés van összhangban a rendeletnek a Közösség pénzügyi érdekeire nézve hátrányos jogszabályok felszámolására irányuló céljával.⁴⁴

66. Álláspontom szerint a BGB 195. §-a nem felel meg ennek a kívánalomnak.

67. A BGB a német polgári jog általános törvényi szabályozását tartalmazza. A BGB 195. §-ában megállapított elévülési idő általános polgári jogi rendelkezés. Mint olyan, közigazgatási jogi ügyekre nem vonatkozik. Különösen nem alkalmazandó *per se* a jogtalanul kifizetett export-visszatérítések visszafizetése tekintetében.⁴⁶

Különös jelleg

65. A 3. cikk (1) bekezdésében megállapított elévülési idő hatályát az 1. cikk (1) és (2) bekezdése határozza meg. Az elévülési idő az az időszak, amely az 1. cikk (2) bekezdésében meghatározott „szabálytalansággal” kapcsolatos eljárások esetében alkalmazandó.⁴⁵ Ebből következik, hogy a 3. cikk (3) bekezdése alapján a 3. cikk (1) bekezdésétől való eltérést megállapító jogszabálynak is ide kell tartoznia.

68. Úgy tűnik, hogy a 2988/95 rendelet hatálybalépését megelőzően a német bíróságok bizonyos összegek közigazgatási úton való visszakövetelése tekintetében, analógia útján, a BGB 195. §-át alkalmazták. Az analógia útján történő alkalmazás azonban nem olyan jellegű, amely világosan és egyértelműen eltér attól az általános elévülési időtől, amelyet a rendelet „a közösségi jog valamely rendelkezésének egy gazdasági szereplő általi, annak cselekménye vagy mulasztása útján történő [olyan] megsértése” esetére fektet le, „amelynek eredményeként a Közösségek általános költségvetése [...] kárt szenvedne[k] vagy szenvednéne[k]”. A 2988/95 rendelet általános elévülési időt állapít meg (általában négy év). Mivel rendelet határozza meg, ez az elévülési idő közvetlenül alkalmazandó. A korábbi bírói analógia alapján alkalmazott hosszabb elévülési idő közvetlenül ellentétes volna a jogbiztonság

43 – A cikk francia nyelvi változata a „conservent”, a német a „behalten” szót használja. Az angol nyelvi változathoz hasonlóan mindkettő világosan kifejezi, hogy a rendelkezés a hosszabb elévülési időt megállapító, korábban már létező jogszabályokra vonatkozik. A Bizottság meggyőző érve szerint, ha nem ez volna a helyzet, inkább olyan ígét használtak volna, mint például az „alkalmaz” („appliquer” és „anzuwenden”).

44 – Lásd a harmadik és negyedik preambulumbekendést. A BGB 195. §-a 2002-es módosításának (amely a rendelkezésben megállapított elévülési időt három évre csökkentti) vonatkozásai tekintetében lásd a lenti 70. pontot.

45 – Lásd a fenti 60. pontot.

46 – Lásd a fenti 14. pontot.

követelményeivel. Ezen okból kifolyólag, álláspontom szerint, a BGB 195. §-ában megállapított általános elévülési idő nem alkalmazható a rendelet 3. cikkének (3) bekezdése alapján.

export-visszatérítés összegének visszafizetésére, az általa lefektetett hároméves időszak nem ellentétes a 3. cikk (1) bekezdésének első albekezdésében megállapított négyéves időszakkal. Egyszerűen fogalmazva: a két rendelkezés különböző területeken működik. Így, következképpen, közöttük nincs ellentmondás.

69. Az a tény, hogy a kérdéses időben a BGB 195. §-ában megállapított elévülési idő harminc év volt, jelentős figyelmet kapott egyes írásbeli beadványokban. Ha a rendelet nem lenne alkalmazandó, ezen érvek valóban helyénvalóak lennének az arra vonatkozó vita során, hogy megfelelő volt-e a BGB 195. §-ának analógia útján történő alkalmazása a Közösség költségvetéséből kifizetett összegek visszafizetésére irányuló közigazgatási eljárásokban. A 2988/95 rendelet hatálybalépése után azonban a nemzeti hatóságok által alkalmazni szándékozott nemzeti elévülési idő tényleges hossza irrelevánssá válik. Az analógia útján történő alkalmazás onnantól kezdve nem fogadható el.

71. A teljesség kedvéért hozzáteszem, hogy bármely, a különös (hosszabb) elévülési időt fenntartó, a Közösség költségvetésére hátrányos, jogtalanul szerzett kifizetésekre vonatkozó eljárások esetében alkalmazandó nemzeti jogszabálynak meg kell felelnie a közösségi jog általános elveinek (mint például a hátrányos megkülönböztetés tilalma), és arányosnak kell lennie annak érdekében, hogy a 3. cikk (3) bekezdésében meghatározott eltérés hatálya alá tartozzon. Mivel a rendelet szerinti általános elévülési idő négy év, a harmincéves elévülési idő mindenesetre aránytalan lenne.

70. Pontosán ezen okból kifolyólag nem származik probléma abból a tényből, hogy a BGB 195. §-ának 2002-es módosítása a polgári jogi általános elévülési időt három évre csökkentette. Mivel, álláspontom szerint, a BGB 195. §-a a továbbiakban nem alkalmazható analógia útján a szabálytalanság eredményeképpen jogtalanul kifizetett

72. A fentiek alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a 2988/95 rendelet 3. cikkének (3) bekezdése alkalmazandó a rendelet hatálybalépése előtt a nemzeti jog által megállapított hosszabb elévülési idő tekintetében, feltéve, ha az ilyen elévülési idő a rendelet hatálya alá tartozó eljárások tekintetében kifejezetten alkalmazandó vagy alkalmazandó volt, és az megfelel a közösségi jog általános elveinek.

Véggövetkeztetések

73. Következésképpen azt javasolom, hogy a Bíróság a Bundesfinanzhof által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő válaszokat adja:

- 1) Mivel az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. december 18-i 2988/95/EK, Euratom tanácsi rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének első mondatában meghatározott elévülési idő nem anyagi, hanem eljárási jogi jellegű, ezért az elévülési idő abban az esetben is alkalmazandó, ha a szóban forgó szabálytalanságot a rendelet hatálybalépése előtt követték el, vagy az a hatálybalépése előtt szűnt meg.
- 2) A 3. cikk (1) bekezdésében szabályozott elévülési idő főszabály szerint irányadó az olyan közigazgatási intézkedések tekintetében, mint például a szabálytalanság elkövetése következtében nyújtott export-visszatérítés visszafizetése és a közigazgatási szankciók.
- (3) A 2988/95 rendelet 3. cikkének (3) bekezdése alkalmazandó a rendelet hatálybalépése előtt a nemzeti jog által megállapított hosszabb elévülési idő tekintetében, feltéve, ha az ilyen elévülési idő a rendelet hatálya alá tartozó eljárások tekintetében kifejezetten alkalmazandó, vagy alkalmazandó volt, és az megfelel a közösségi jog általános elveinek.